

3. Филичева Т. Б. *Воспитание и обучение детей с общим недоразвитием речи дошкольного возраста : программно-методич. рек.* / Т. Б. Филичева, Т. В. Туманова. – М. : Дрофа, 2011 – 234 с.
4. Филичева Т. Б. *Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста* / Т. Б. Филичева, Г. В. Чиркина. – М. : Айрис-пресс, 2004 – 144 с.

УДК 376.1-056.264: 371.21: 371.382

Н. І. Резнікова

вчитель-логопед

КУ Сумський ДНЗ № 6 «Метелик»

ІГРИ З ПРИЩІПКАМИ НА ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

В статті висвітлено систему ігор з прищіпками як нетрадиційного методу корекційного навчання дітей з порушеннями мовлення, що дають можливість не відчувати втоми і не знижують інтерес до заняття в цілому.

В статье освещается система игр с прищипками как нетрадиционного метода коррекционного обучения детей с нарушениями речи, которые дают возможность не чувствовать усталости и не снижают интерес к занятию в целом.

The article highlights the system of games with clothespins as an unconventional method of corrective education for children with speech disturbance, which give the opportunity not to feel tired and not reduce interest in the lesson as a whole.

Ключові слова: мовлення, гра, прищіпка, мислення, координація.

Ключевые слова: речь, игра, прищепка, мышление, координация.

Key words: speech, game, clothespin, thinking, coordination.

Постановка проблеми. Історично склалося так, що розвиток функцій мовлення і руки в людини йшов паралельно, і першою формою спілкування людей один з одним були жести. В даний час вченими встановлено, що рівень розвитку мовлення дітей перебуває в прямій залежності від ступеня сформованості тонких рухів пальців рук і вдосконалення мовлення безпосередньо залежить від ступеня тренування рук. Скоординовані рухи рук вимагають диференційованої роботи мозку.

На думку відомого дослідника дитячого мовлення М. М. Кольцової, «...є всі підстави розглядати кисть руки як орган мовлення – такий же, як артикуляційний апарат. З цієї точки зору проекція руки є ще однією мовленнєвою зоною мозку» [5].

Багаторічна робота з дітьми, які мають різні проблеми в мовленнєвому і загальному розвитку показала, що необхідно вдосконалювати їх рухові і пізнавальні здібності. Розвиток рухових і пізнавальних здібностей реалізується через формування і вдосконалення:

- 1) дрібної моторики пальців рук, рухових вмінь і навичок у маніпуляціях різними предметами (твердими і м'якими, гладкими і шорсткими), вміння правильно тримати олівець, ручку;
- 2) активного мовлення, поповнення словникового запасу новими поняттями;
- 3) мислення, пам'яті, уваги, зосередженості, зорового і слухового сприймання;
- 4) координації значних рухів, удосконалення рухових вмінь і навичок;
- 5) просторових орієнтацій;
- 6) навичок навчальної діяльності: вміння слухати, розуміти, виконувати словесні інструкції педагога, вміння діяти, повторюючи показаний зразок.

Таким чином, на заняттях з розвитку мовлення, а тим більше на корекційних, правомірно і необхідно застосування різноманітних прийомів, які сприяють розвитку дрібної моторики рук.

Мета статті: визначити роль ігор з прищіпками як нетрадиційного методу корекційного навчання, які дають можливість не відчувати втоми і не знижують інтерес до заняття в цілому.

Виклад основного матеріалу. Вже давно відомо, що нетрадиційні педагогічні методи є ефективними засобами корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку, особливо в дітей із загальним недорозвиненням мовлення (ЗНМ). Такі методи, що включені в усю систему корекційно-розвивального процесу, оптимізують увесь процес корекції мовлення дітей, допомагають досягненню максимально можливих успіхів у подоланні мовленнєвих труднощів, створюють психофізіологічний комфорт

під час занять. Крім того такі заняття допомагають зробити навчальний процес більш цікавим і різноманітним.

Наявність специфічних особливостей моторного недорозвинення у дітей з порушенням мовлення, і особливо в дітей із ЗНМ переконують у необхідності створення спеціальної корекційно-педагогічної роботи з розвитку у дітей всіх видів моторної сфери: загальної і дрібної моторики, артикуляційної і мімічної моторики.

Веселі, емоційно окрашені маніпуляції з прищіпками дуже подобаються дітям. Всі, хто працюють з дошкільнятами, особливо з дітьми з мовленнєвими порушеннями, знають, які труднощі відчувають діти, коли їм приходится виконувати дії, що вимагають точності, впевненості і синхронності рухів: щось брати, вставляти, зав'язувати, складати, ліпити, вирізати, наклеювати тощо. Недостатньо розвинені рухові функції рук, відсутність оформленої техніки рухів і скоординованих рухів ока і руки викликають у дитини великі труднощі, які часом примушують її відступати перед будь-яким завданням, пов'язаним з виконанням вищезгаданих дій.

Метою роботи стало створення системи ігор, спрямованих на розвиток зв'язного мовлення, формування фонематичного сприймання, звуко-складової структури слова, лексико-граматичних категорій, просторової орієнтації, тонких рухів пальців рук. Подані ігри сприяють розвитку і корекції як мовлення, так і психічних процесів дошкільника.

В теперішній час промисловість випускає самі різноманітні прищіпки, які відрізняються за величиною, матеріалом, широкою кольоровою гамою. Прищіпки допомагають дитині навчитися визначати колір, формувати кількісні уявлення, розвивають щипковий хват, здатність перерозподіляти при щипковому хваті м'язовий тонус.

Для проведення таких вправ використовуємо прищіпки, коробочки, стрічки, предметні картинки тощо. Привчаємо дітей до таких ігор з простих і легких вправ. Ігри з прищіпками необхідно повторювати і ускладнювати. Дитина повинна виконувати всі вправи легко,

без зусиль, щоб такі вправи приносили дитині радість.

Вправи з прищіпками починаємо з показу самих прищіпок (краще з самих простих прищіпок для білизни), розповідаємо про те, для чого потрібні прищіпки в житті. Чи бачили діти вдома прищіпки? Хто користується вдома прищіпками? Потім роздаю прищіпки дітям і пояснюємо, що прищіпку треба утримувати в горизонтальному положенні великим, вказівним і середнім пальцями, лікоть опирається на поверхню стола. Добре розвинена моторика цих пальців сприяє швидкому оволодінню навичками тримання ручки і олівця під час письма.

Наводимо зразки ігор, які використовуємо на логопедичних заняттях.

Ігри на розвиток фонематичного сприймання, автоматизацію і диференціацію звуків

Вправа-гра «Прищіпки-шукачі»

Варіант 1. Логопед пропонує назвати малюнки, визначити початковий голосний звук і прикріпити прищіпку з літерою, яка відповідає даному звуку.

Варіант 2. Логопед пропонує дитині розглянути малюнки на «тарілці», визначити початковий голосний звук, назвати звук, знайти прищіпку з відповідним символом звука (середній вік) і прикріпити до малюнка. Для дітей старшого віку пропонуємо знайти прищіпку з літерою і прикріпити до малюнка.

Вправа-гра «Буратіно в школі»

Варіант 1. Логопед показує дітям зображення Буратіно, книги, предметні картинки, прищіпки і розповідає про бажання Буратіно йти до школи. Мудра сова приготувала завдання: в книжках зобразила всі літери зі слова Буратіно – Б, У, Р, А, Т, І, Н, О (в кожній книжці – одна літера). Діти добирають предметні картинки, назви яких починаються звуком, що відповідає літері, зображеній у книжці, та прикріплюють дану картинку до книжки прищіпкою.

Варіант 2. Логопед показує дітям зображення Буратіно, книгу-альбом для світлин і світлини друзів Буратіно. Діти мають розташувати ці світлини в

альбомі, прикріплюючи їх прищіпками з відповідними буквами.

Вправа-гра «Стрілочки-прищіпки»

Логопед пропонує дитині пригадати положення органів артикуляції під час вимови звуків [ш] і [с].

Варіант 1. Логопед пропонує дитині «прочитати» звуки, склади за схемою. Наприклад: ша, са, ша, са, ша, са (рожеві прищіпки), са, ша, ша, са, ша, са, са (оранжеві прищіпки) тощо.

Варіант 2. Логопед промовляє звуки або склади, дитина прикріплює прищіпки відповідно артикуляції: [ш] – хвостик прищіпки вгору, [с] – вниз.

Ігри на розвиток почуття ритму

Вправа-гра «Озвуч ритмічний малюнок»

Логопед показує ритмічний малюнок з прищіпок і пояснює, що на п малюнку кожна прищіпка – це звук, пропонує дитині промовити звук згідно ритмічного малюнка.

а а-а а-а-а а а-а

Варіант гри: промовляння звуків, складів, слів з різною силою голосу за допомогою ритмічного малюнка. Велика прищіпка – промовляти голосно. Маленька прищіпка – тихо.

Ігри на формування лексико-граматичних категорій

Вправа-гра «Приготуємо страву»

Логопед пропонує дітям розглянути картку із зображенням страви і картинку із зображенням продуктів для приготування цієї страви. На одній із картинок зображений продукт, який не використовують для приготування даної страви. Діти прикріплюють прищіпками до стрічки тільки ті малюнки, на яких зображені потрібні продукти. Складають речення про дану страву.

Вправа гра «Природа фарбує одяг»

Логопед пропонує дітям розглянути картки із зображенням одягу пропонує його «розфарбувати». Колір допоможуть утворити овочі, фрукти, квіти.

Діти утворюють назву кольору, прикріпивши малюнок до зображення одягу. Наприклад лимон – светр лимонного

кольору, малина – футболка малинового кольору.

Ігри на розвиток зв'язного мовлення

Гра «Намисто із слів»

Варіант 1. Логопед пропонує дітям розглянути сюжетну картину, визначити пору року. Потім педагог роздає дітям «намиста» із прищіпок синього, зеленого, жовтого, червоного кольорів. Кожна прищіпка в «намисті» – це слово. Дитина визначає кількість слів і за схемою складає речення за картиною.

Варіант 2. Логопед пропонує розглянути сюжетну картину, скласти речення. Потім до цього речення скласти з прищіпок схему (шляхом кріплення прищіпок до стрічки).

Вправа-гра «Карусель для метеликів»

Логопед пропонує дітям розглянути карусель для метеликів. Діти розповідають, як вони влітку катались на каруселі. Щоб покатати метеликів, необхідно посадити їх на відповідну стрічку і прикріпити відповідною прищіпкою. Наприклад, рожевий метелик сяде на рожеву стрічку, блакитний – на блакитну, салатний – на салатну тощо.

Потім діти мають сказати, скільки метеликів сидить на кожній стрічці, який метелик зліва від блакитного, справа, вгорі, внизу, який метелик на жовтогарячій стрічці тощо.

Ігри на розвиток конструктивного мислення

Вправа-гра «На лісовій галявині»

1. Розповідь логопеда «На лісовій галявині».
2. Виготовлення дітьми предметів за допомогою шаблонів та прищіпок.
3. Створення картини «На лісовій галявині».
4. Складання розповіді дітьми за створеною картиною.

Висновки. Використання прищіпок на логопедичних заняттях сприяє не лише розвитку дрібної моторики, але й впливає на розвиток вищих психічних функцій: пам'яті, мислення, уяви, пізнавальної діяльності тощо.

Під час виконання ігрових вправ з прищіпками вирішуються такі завдання:

розвиток зв'язного мовлення, розвиток фонематичного сприймання, формування звукового аналізу та синтезу слів, формування складової структури слова, збагачення та активізація словникового запасу, розвиток уваги, зорової і слухової пам'яті, розвиток конструктивного мислення, розвиток почуття ритму, розвиток просторової орієнтації, розвиток дрібної моторики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. А. М. Бозуш, дійсний член НАПН України, проф. д-р пед. наук; авт. кол.: Бозуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л. та ін. – К., 2012.
2. Коноваленко С. В. Розвиток пізнавальної діяльності у дітей від 6 до 9 років / Коноваленко С. В. – М.: Гном-Прес, Нова школа, 2000.
3. Маценко Т. М., Мазун Н. О. Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку / Маценко Т. М., Мазун Н. О. – Харків, 2011.
4. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко-Тернопіль: Мандрівець, 2013.
5. Фадєєва Ю. А., Пичугина Г. А., Жилина І. І. Ігри з прищепками: творим і говорим / Фадєєва Ю. А., Пичугина Г. А., Жилина І. І. – М.: «Сфера», 2011.
6. Филичева Т. Б., Чевелева Г. В. Основы логопедии / Филичева Т. Б., Чевелева Г. В. – М.: Просвещение, 1989.
7. Шеремет М. К., Стахова Л. Л., Кравцова І. В., Кравченко А. І. Організація корекційно-розвивальної роботи в групах для дітей із порушеннями мовлення (орієнтовне планування та методичні рекомендації). – Суми 2016.

УДК 367.1-056.264-053.5

Н. В. Сай

студентка спеціальності
«Спеціальна освіта (Логопедія)»

А. І. Кравченко

кандидат педагогічних наук, професор
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЛОГОПЕДА В КОМПЛЕКСНОМУ ПІДХОДІ ДО КОРЕКЦІЇ ЗАЙКАННЯ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Висвітлено комплексний підхід до корекції зайкання у дітей молодшого шкільного віку,

з'ясовано роль логопеда в цьому процесі, особливості його роботи з дітьми та їхніми батьками.

Освещен комплексный подход к коррекции заикания у детей младшего школьного возраста, выяснена роль логопеда в этом процессе, особенности его работы с детьми и их родителями.

The article reveals a complex approach to stammer of preschool age children and explains the role of speech therapist in this process as well as peculiarities of his work with children and their parents.

Ключові слова: корекція зайкання, комплексний підхід, діти молодшого шкільного віку, логопедичні заняття, логопед.

Ключевые слова: коррекция заикания, комплексный подход, дети младшего школьного возраста, логопедические занятия, логопед.

Key words: correction of stammer, complex approach, preschool age children, logopedic lesson, speech therapist.

Постановка проблеми. Мовлення – основна форма спілкування людей, що характеризується як процес прийому, обробки та передачі інформації. Зайкання – це одне з тяжких порушень мовлення, що ускладнює комунікацію між людьми. Щодо його корекції, то зайкання на сьогодні залишається однією з найбільш тяжких вад. Таким чином, проблему зайкання неможливо розв'язати без комплексного й усебічного підходу, адже порушення плавності мовлення зумовлене цілим рядом причин як біологічного, так і соціально-психологічного характеру.

Комплексний підхід передбачає систему засобів впливу різних фахівців (невролога, логопеда, психолога, фахівця з логоритміки). Засоби, які вони використовують, чітко розмежовані, але й узгоджені між собою, тобто фахівці працюють не окремо, а спільно.

Під сучасним комплексним підходом до подолання зайкання розуміють медико-педагогічний вплив на різні аспекти психофізичного стану зайкуватого із застосуванням різних засобів і залученням різних фахівців. До комплексу лікувально-педагогічних заходів входять лікувальні препарати та процедури, лікувальна фізкультура, психотерапія, педагогічні заняття, логоритміка, виховні заходи, що мають на меті